

Lietuvos Biudžetas 2012

Mokomoji medžiaga

2011-12-21

Paskutinis atsibodusio 2012 metų biudžeto formavimo komentaras. Nors, sakysite, KBM (Kreiserinio Buriavimo Mokykla) nėra tinkama vieta komentuoti ekonomikos vadybą, tačiau ji yra tinkama vieta švietėjiška prasme, nuo kurios bandysiu nenutolti. Esame laivų vadai ir turime nusimanyti svarbiuose loginiuose dalykuose, nors ir nežinodami tikslų skaičių (kurie ne visada reikalingi, norint įvertinti situaciją – tarkim, pučia šiaurės vėjas, ir visai nesvarbu, kokio jis stiprumo, nes stiprumas nekeičia vėjo krypties).

Pasitelkus finansų valdymo (ne buhalterinės apskaitos, atkreipsiu dėmesį, kas yra svarbu) padidinimo stiklą galima pamatyti nemažai “baltais siūlais” siūtų dabar bandomų įvykdyti finansinių reformų iniciatyvų. Kartais rodos plyta turi daugiau įmantrumo, nei politikų melagystės. Bet, norint tai suprasti, reikia žiupsnelio pradinių skaičių informacijos. Štai ji.

Daugeliu atvejų žmonės, neturintys ekonomikos mokslo žinių, net nesupranta – kodėl vienokie ar kitokie sprendimai reikalingi, kodėl jie naudingi ar žalingi, kokie politikų žodžiai teisingi, o kokie siekia užslėptų tikslų – būti perrinktiems. Juk biurokratai, ilgai sėdėdami valdžioje, ne tik praranda profesionalumą (tam ir reikia juos keisti rinkimų pagalba), bet ir įgyja baimę – kas bus, jei jų neišrinks. Juk joks darbas nepaims A.Kubiliaus dirbti aktyvaus pardavimo vadybininku, ar Ž.Šilgalio židinių kūriku. Greičiausiai jie taikys į truputį “žemesnes” nei turimas pareigas ir mūsų nelaimėi mes dar juos ilgai matysime politinėje arenoje su vis didėjančia nekompetencija, dažnai biurokratijoje peraugančia į aroganciją paprastų žmonių atžvilgiu. Tad turime matyti esmę, o ne pompastiškas pastangas nukrypti nuo jos, taip dangstant savo bejėgiškumą, o gal ir nesupratimą – “kas darosi aplinkui ir kodėl”.

Pirma. Esmė. Biudžeto deficitas ir to deficito priežastys. 2011-12-19 dienos komentare apie “žvirblių šaudymą iš patrankos” rašiau, kad **skylė biudžete lygi 2,8 milijardo Lt** (žr.DELFI, ir [ten rasite](#) - iš kur paimti duomenys). Mano vertinimais turime apie 500'000 emigrantų (jei prisiminsite statistinius surašymus, tai tuoj suprasite, kad jie reikalingi tam, jog įvertintume galimas įplaukas į biudžetą). Kiekvienas emigravęs, tegu ir gavęs kažkada vidutines pajamas 2000 Lt, sumokėdavo 27% mokesčiais (15% pajamų, 9% sveikatos, 5% Sodros), viso 540 Lt. Jam likdavo 1460 Lt. Pirkdamas prekes ir paslaugas (akcizais tik padidindamas biudžeto pajamas, bet, laikykime kad viskas bus apmokestinama tik 21% PVM-u) tūlas emigravęs pilietis dar sumokėdavo 307 Lt. Viso vienas emigrantas dabar teoriškai sumažina biudžeto pajamas 847 Lt. Darbdavys už jį dar mokėdavo 30%, kas sudarytų 2000x0,3=600 Lt, ir viso biudžetas galimai dėl emigracijos netenka 1447 Lt dėl vieno emigranto. O emigrantų yra 0,5 mln, tai viso nesurinkta potencialių mokesčių dėl emigracijos 723.5 mln per mėnesį, arba **emigracija atėmė iš biudžeto 8,68 milijardus Lt per metus** (priminsiu, dabar turime 2,8 milijardo Lt biudžeto trūkumą). Jei nekreipsime dėmesio į emigracijos sukuriamą biudžeto deficitą ir bandysime deficitui didėjant jį dengti didindami mokesčius – neišvengiamai baigsime tuo, kad visos žmonių pajamos bus sumokėtos mokesčiais, tačiau tendencija biudžeto deficitui liks. Reikia kitokių būdų, be mokesčių didinimo. Lieka skolinimasis. Tačiau skolinantis vėlgi didėja skola (dėl palūkanų). Šiuo metu Lietuvos bankuose yra 30 Mrd. Lt gyventojų indėlių (gal kiek kitoks skaičius, bet ne tikslume esmė, o maste). Taigi – Lietuvos skola – 50 mlrd.Lt. Beveik pakanka indėlių, kad skolą padengti. Finansų ministrė I.Šimonytė antrinant premjerui A. Kubiliui sako, kad vietiniai gyventojai neskolins valstybei. Tačiau, jei valstybė vietoj komercinių bankų mokamų 2% mokės 6-7% - visi skolins. Ir vėliau mokės už palūkanas pelno mokesčių (skaitykit dėl to žemiau) bei dar 21% PVM pirkdami prekes. Dviguba nauda. Dabar gi, skolindamiesi užsienyje, šelpiame svetimų valstybių ekonomikas. Svetimose valstybėse mūsų palūkanomis sumokėti pinigai dalinami algomis žmonėms, o jie

nuo tų pinigų moka mokesčius. Išėina taip, kad mes skolindamiesi palūkanomis apmokame ne tik svetimų biurokratų aldas, bet ir papildome svetimų valstybių išdą. Kam?

Šioje vietoje reikia pastebėti sekantį dalyką. Kol mūsų vyriausybė nesusipranta skolintis “vidinėje rinkoje”, tuo naudojasi kiti, kurie tai supranta. Tarkime, kad ir skandinaviški bankai (jie turi sukaupe daugiausia indėlių Lietuvoje). Nors jie tyli apie tai, tačiau bankų praktika yra tokia - per naktinius overdraftus (trumpalaikes paskolas kitoms laiko juostoms), kurių palūkanos siekia 0,5% per naktį, jie gali per vieną naktį susižerti iki 150 mln.Lt (nuo 30 mlrd.Lt). Tai sudaro 3 milijardus per mėnesį (20 darbo dienų), arba 36 milijardus per metus (priminsiu, skaičiai nėra preciziški – tai tik informacinio pobūdžio vertinimai, nurodantys mastą). Štai iš kur skandinaviški bankai gali “pūsti” NT burbulus Pabaltijo valstybėse – iš mūsų pačių pinigų ir nekompetetingo šalių valdymo (kame ir Centrinis Bankas su ponu Šarkinu 15-a metų niekuo nepadėjo, o tik laikėsi “nieko neveikimo” politikos, nes nieko neveikiant yra garantuotos minimalios klaidos. Tokios politikos rekomenduojama laikytis tiems, kas neturi profesionalių finansisto žinių – skaitykit bet kurio skandinaviško banko “investuotojo atmintines”). Taigi, trumpas pastraipos reziumė: skolintis yra ydinga taip pat kaip ir didinti mokesčius. Reikalingas skolinimosi ir mokesčių normavimas, priedo ilgalaikis. Tik nesubrendusioms valstybėms yra būdingos “naktinės reformos”. Tokioms reformoms galima priskirti ne tik mokesčius, bet ir valstybinius perversmus bei karinius pučus. Kadangi per pastaruosius tris metus turime jau antrąjį “naktinių reformų” priepuolį, galiu drąsiai teigti – valstybės valdyme yra atsitiktinai tenai patekusių nekompetetingų žmonių (greičiausiai iš balsavimo sąrašų, deja, deja). Juk žinia, persikraustyti – tolygu vieną kartą sudegti. O kiekviena mokesčių reforma – kaip persikraustymas – reikalauja pačiupinėti kiekvieną verslo varžtelį, kad jį perderinti.

Štai kur šuo pakastas. Štai iš kur smirda. Ką daryti? Entuziastingi G.Nausėdos šūkčiojimai apie atsigauančią ekonomiką dėl eksporto apimčių didėjimo tėra norimo vadinimas esamu. Iš to pelnosi eksporto savininkai, nors ir darbo vietų nemažėjimas – teigiama eksporto pusė. Apie eksporto ir importo sudėtį ir naudą galėtume kalbėti tik esant sveikai ekonomikai, kad neiškreiptų pajamų/išlaidų ataskaitos, bet ne mokesčių surinkimo, su kuo importas/eksportas mažai ką turi bendro. O dabar... tai tik spekuliacija. **Tik vidinis vartojimas gali pagerinti biudžeto surinkimą** ir ekonomikai suteikti pagreitį augti. O jo nebus, jei nėra kam vartoti. Ką daryti? Sako kiekvienas lietuvis moka ir elektrą pataisyti, ir ekonomiką pakelti. Juokai juokais, bet mūsų emigracijos atveju visiškai aišku nuo ko reikia pradėti (Vokietija jau pradėjo) – **atidaryti imigraciją**. Štai kas pirsks duoną, sviestą, butus ir kailinius. Kaip bebūtų liūdna. Jungtiniai Earabų Emyratai teturi 2’000 piliečių. Visi kiti laimingi gyvena ir naudojami klestinčios šalies privalumais su laikiniais arba pastoviais leidimais gyventi.

Nužudyti prabangą? – kokiai nesveikai galvai kilo ši mintis? Žiūrėkime į ateitį. Kas norės gyventi ubagų valstybėje? O valstybę sudaro žmonės. Jei visus juos norėsime paversti bagais – jie pabėgs patys nevejami. Jei apmokestinsim tuos, kurie daugiau turi, tai visi stengsis likti biedni, kad nemokėti mokesčių (kas žino, gal šiandien bagotas, o rytoj – biednas, bet mokesčius jau reiks mokėti kaip bagotam?). O jei visus norėsime paversti turtuoliais ir mokesčiais šį žmonių tikslą darysime kaip siekiamybę? Visi ilgainiui taps turtuoliais nes to sieks. Ten jau galima įvesti prabangos ar NT mokesčius, kurie “nedaro vėjo”, bet biudžetui padeda (prisiminkime multiką apie kurmį ir jo piršlybas, pagrįstas tuo, kiek grūdų būsima pati suvalgo per dieną ir per metus – naudinga pamoka, mokanti viską skaičiuoti, nepamirštant, kad pinigų skaičiavimas ir finansinių srautų planavimas nėra vienas ir tas pats)).

Išlaisvinti verslą. Jei kas nors vargingai gyvena ir turi Ferarri, neverkia jį apsikabinęs. Jis jį parduoda. Kvailiai tie, kurie groja emocijomis graudendami “parduosime Lietuvą”. Kam ši, atsiprašant, šiknaskylė reikalinga ? (alegorija į 4 valandą po pietų blėstančią saulės šviesą, o ne į kvapą). O jei kam reikalinga – **tegu perka žemę užsieniečiai** (kol kas tik viena nežinomo plauko kompanija su vietine registracija supirkinėja visas žemes) – tai nepanaudoti

valstybės resursai. Tik tada ateis investicijos, o žemė duos ne tik vienkartinį pardavimo pelną, bet ir amžiną biudžeto eilutę - žemės mokesčio srautą (ar NT mokesčio – svarbu turėti ką apmokestinti, o tada galima ir apmokestinti, ir nemažai).

Peržiūrėti biudžetą. Matyt retas kas žinote (o kam čia įdomu?), kad 39% 2012 metų biudžeto “suryja” SODRA (net 14.5 mlrd.Lt). Tiek to – šiuos pinigus reikia surinkti. Švietimas – 14,8% (5,4 mlrd.Lt) ir Sveikatos apsauga – 12,6% (4,6 mlrd.Lt). Tačiau visi žinome, kad gydymas, atvirai kalbant, yra mokamas. Ir visi mes žinome įkainius. Ir visi mes mokėjome, arba mokama dabar. Nemeluokime patys sau. Taip pat ir dėl mokslų. Mat, irgi žinome: “kas nemokama, tas būna tik viena iš dviejų: arba sūris pelėkautuose, arba apgavystė”. Abiem atvejais – nieko gero. Jei peržiūrėtume “nemokamo gydymo ir švietimo” poziciją, nenukentėtų gydymo įstaigos – jos ir taip, bet jau legaliai, galėtų būti remiamos vaistų gamintojų (sritis, pelningumu prilyginama narkotikų prekybai).

Nedeginti Europos Sąjungos pinigų – jie sudegina ir mūsų pinigus. Pavyzdys. Drevernos uostas. 20 mln.Lt įsisavinta. Stovi nenaudojamas nes nėra nei privažiavimo, nei laivų, nei galiausiai, kavinės ar viešbutuko atvykėliams. Priežastis – niekas negali įplaukti ir išplaukti – gylis vartuose 60 cm. Klausimas: kam reikalingas šis uostas? Atsakymas: pinigų “įsisavinimui”. Arba Nemuno prieplaukos. Pastatytos, bet nėra kam operuoti ir nėra dėl ko operuoti – kateriai su vienu baku degalų nedaplaukia. Abiem atvejais – išmesti pinigai. Parašytos paraiškos vardan paraiškų. Gauti pinigai vardan pinigų. Trumpalaikis pasitenkinimas ir algos beprasmį darbą dirbusiems darbininkams nesukuria pridėtinės vertės. Juk pinigas turi kalti pinigą. Reikia su protu naudoti veltui gautus pinigus. O dabar kas gavosi? Veltui gauti pinigai išaldyti taip pat, kaip išaldyti (arba išmesti) savi (projekte turi būti ne mažiau 30% savų pinigų). Keista gobšumo, ar neūkiškumo forma: ir taip neturim pinigų, o kišam juos į projektus, kad galėtume gauti dar daugiau ir tada visus “sudeginti” kartu.

Ir paskutinis dalykas – **susitaikymas viduje, aiškinamasis darbas ir nuoseklus siekiamų tikslų realizavimo sėkmės informavimas** visiems gyventojams, įskaitant ir valytojas ir kaimo bernus. Juk mums visiems tai “skauda” – kaip mes gyvename. Jei reikia, tegu lietuvių abėcėlėje būna ne tik “W” raidė, bet ir visos kitos alfabeto raidės. Kas nustatė, kad lietuviškame raidyne gali būti tik Čekiškos raidės (mūsų raidynas, žinia, pasiskolintas iš čekų), ir negali būti vokiškai-skandinaviškų umliautų? Būsime vienintele tokį liberalumą pasiekusi šalis pasaulyje? Ir gerai, ne tame esmė. Tegus pas mus visiems gyventi būna gera. O Vyriausybė galėtų pasimokyti iš “Vilniaus Energijos” socialinės reklamos kūrimo pavyzdžių – štai kaip reikia reklamuoti vyriausybės obligacijas. Kodėl pilnas televizorius “gerojo kaimyno”, gyvenančio gretimame daugiabutyje vaizdų?. Kodėl pilnas Vilnius šio “gerojo samariečio” plakatų? O kas matė vyriausybės obligacijų prisipirkusio laimingo lietuvio plakatą? Niekas. Nes tokio nėra. Jį reikia sukurti. Kaip kalbėsime, taip ir gyvensime (filmas “The Secret”). Kaip pateiksime save, taip apie mus ir kalbės. O pas mus net vyriausybės obligacijų palūkanų niekas nežino (apie 2,9 ar 5, vietoj to, kiek moka vyriausybė skolindamasi užsienyje – 6-7%), arba kaip tas vyriausybės obligacijas įsigyti. Jomis prekiaujama, bet taip paslaptinai, kad susidaro išpūdis, jog kažkas labai nenori, kad jomis būtų prekiaujama. Bet visi žino finansų ministrės I.Šimonytės nuomonę, kad niekas valstybinių obligacijų nepirks. Gal I.Šimonytė sudaro šias kliūtis viešumui? Kad būtų teisi? Nesąmonė. Priežastis kitkame. Vyriausybėje nėra profesionalių vadybininkų, galinčių ne tik vykdyti, bet ir įvykdyti projektus. Pažįstu keletą perbėgėlių iš verslo – neduočiaus rekomendacijų sudėtingesniai darbai nei vienetinė žvakių prekyba. O mokančių projektus įvykdyti su “triukšmu” – iš vis su žiburiu nerasi – tokie visi yra užspęsti į kampą esamos “durnokratijos”, arba kitais žodžiais tariant “žudančios kritikos”, kad nori-nenori ir paskutiniam entuziastui nusvyra rankos ką nors daryti šioje Marijos žemėje (tiksliau būtų pasakyti - “kvailių žemėje”, nes tik kvailiai pjauna šaką ant kurios sėdi (turiu omenyje, kad ta visus laikanti šaka yra gabūs žmonės, kurie ką nors kuria), kad paskui nuo jos nukristų ir dar dejuotų pasigailėjimo.

Išvada: biudžetų sudarymui turi vadovauti ne Seimo nariai ir ne seimo finansų komitetas, o profesionalai. Tada, kai nuo pinigų bus atskirti populistai (o visi politikai yra populistai), baigsis spekuliacijos žmonių jausmais ir rinkėjų simpatijomis, politikų papirkinėjimai, antklodės tąsmai vienas nuo kito ir panašiai. Patys pinigai yra apolitiški – jie turi daryti pinigus. Ir tokie turi likti.

Kaip formuoti biudžetą? Ogi parastai. Vadybininkai tai puikiai žino, ir jei Seime yra vadybininkų – jie tai padarys. Paprastai, jei vyriausybei trūksta kompetencijos, ji deleguoja šį darbą profesionalams. Vietiniams ar užsieniniams – be skirtumo. O tada neduoda diskutuoti ne profesionalams. Jų reikalas – vykdyti. Ir demokratija čia nei prie ko. **Demokratija – tai valstybės valdymo forma, o ne biudžeto sudarymo būdas.** Mano nuomone biudžeto formavimas turi būti skirtas apolitiškai struktūrai – valdybai, sudarytai iš Centrinio banko ir kokios nors verslo asociacijos (ar panašiai), kuri nevykdytų jokių savo projektų, tik atstovautų verslo finansų valdymo sampratą apskritai. Vyriausybė galėtų turėti tik patariamąjį, moralinį balsą, kuris ne visada atsispindi plikuose skaičiuose (kaip pavyzdžiui, finansininkai nutarė atimti pinigus iš pensininkų, o vyriausybė šioje situacijoje pasakė – “trep, trep kojele, taip elgtis nevalia”).

Antra. Trupiniai. Prabangos ir kiti “naujieji” mokesčiai. Pradėkime nuo NT mokesčio. Idėja atimti iš vienu ir išdalinti kitiems – jau buvo ir žinome, kuo tai baigėsi. Priminsiu, tie, iš ko atėmė, prarado tolesnį interesą kurti, o tie, kam davė, ir neturėjo kūrybinio prado – visa ekonomika tapo nekūrybinga, arba moderniau vadinant “neversli”, ir suvažiavo į “ožio ragą”. Tad apie NT. Kitose valstybėse tai jau atgyvena. Nes mokestis imamas nuo jau apmokestintų pajamų ir nėra moralus. O pas mus – vis dar vaikštoma ratuku kaip vaikų darželyje. Tačiau ar svarbu kaip pavadinsi mokesť? Ne. Svarbu jo efektyvumas ir auklėjamoji prasmė. Jis gali būti nebūtinai NT, kol sugalvosime kodėl mums reikia NT mokesčio ir ką juo norime reguliuoti. Juk **turime žemės mokesť.** Administravimas žinomas. Didinkime, mažinkime, diferencijuokime, bet būsime teisingi visiems. Kas turi daugiau ir brangesnės žemės – turės mokėti iš jos išspausti daugiau. Arba parduoti (Ferarri pavyzdys). Tad ir nelaikys jos apsiglėbęs, kaip kad dabar Vilniuje Šnipiškėse, kur varguolių be milijono negalima iškraustyti iš miesto centro ir negalima tos miesto “širdies” puošniai apstatyti normaliais pastatais, kad būtų Vilnius panašus į Detroitą, o ne į Didžiasalį. Šio žemės mokesčio, kuris turi tekti savivaldybėms, misija yra garbinga – infrastruktūros ir paties nekilnojamojo turto vertės kėlimas – investicija. Kiekvienas pilietis su malonumu investuos į savo NT jo vertei pakelti, o ne į vyriausybės perskirstymo fondą, kurio “naudą velniai gauda” (anot lietuvių liaudies folkloro).

Indėlių palūkanų pajamų mokestis. Reikia pasakyti (tiems, kas nežino) kad verslu užsiimančių žmonių filosofijoje (o tokia yra ir ji skiriasi nuo liumpenų (t.y. neišprususių samdinių) filosofijos – prisiminkime Šarikovą iš “Šuns širdies” ir jo naujosios ekonomikos pamatinę idėją išdalinti visiems po lygiai), taigi verslo filosofijoje galioja principas – mes sumokėsime pelno mokesť. Viešpatie, tik leisk mums turėti pelną. Reikalas ne mokesčiuose, o tame, ar yra iš ko juos mokėti. Jei gausime pelno, tai sumokėti – 15% ne problema. Tas pats su palūkanomis – tai pelnas iš kapitalo “uždarbio”. Todėl **normalu yra susimokėti pajamų mokesť nuo visų palūkanų**, kaip kad mes mokame pajamų mokesť nuo pajamų. Niekas čia nuostabaus. Ir šis mokestis yra “pigiausias”, t.y. jį reikia sumokėti tais pačiais pelno pinigais, kurie nėra pabranginti 27% (atlyginimais mokami pinigai yra brangesni, nes jų perkamoji galia sumažinta pajamų+PSD+Sodros mokesčiais). Žurnalistų vėjus, neva visi atsiims indėlius, – sabotžas. Niekas indėlių neatsiims, tik baigsis vienos neapmokestintos pelno rūšies era. O jeigu valstybė savo piliečiams mokės tiek palūkanų, kiek svetimiems bankams (6-7%), tai žmonės pirks valstybines obligacijas, mokės į biudžetą didesnius mokesčius už palūkanas, mokės PVM už palūkanomis įsigytas prekes ir jausis svarbūs valstybei, nes yra valstybės “kreditoriai” (visada svarbus ir moralinis vieno ar kito mokesčio ar pajamų aspektas). Reikia galvoti apie mokesčius, kaip apie pinigų srautus ir ieškoti atsakymo – kaip

surinktas mokestis grįš pridėtine verte tiek jį sumokėjusiam, tiek platybei, kuri šį mokestį surinko. Gal mokestis kurs darbo vietas,- tada valstybei bus mokami papildomi mokesčiai. O gal mokestis gerins infrastruktūrą, kas pritrauks investicijas ir dar labiau išuks ekonominių “smagratį” (ech, geras lietuviškai-tarminis žodis pasitaikė ekonominei prasmei įteigti). Dabar, gi už vyriausybės obligacijas temokama apie 2,9% palūkanų, išigijimas terminuotas ir jau praėjo, išigijimo tvarka nereklamuojama ir niekas apie ją nieko nežino. Atsimenu, net sovietmečiu valstybinių obligacijų instrumentas buvo naudojamas ir nebuvo jokio vargo jų išigyti – tiesiog banko skyriuje nusiperki ir tiek. Nusprendei, kad reikia pinigų – vėlgi, nueini į tą patį banko skyrių ir parduodi – gauni tiek palūkanų, kiek praėjo laiko nuo išigijimo.

Prabangos mokestis – šiame periode yra visiškai nonsensas. Pelno jokio – bėdos – daug. Tai Šarikovo politika, kurios rezultatus jau žinome. Viena, mažai kas Lietuvoje žino, kas yra prabanga. Į prabangius pastatus arba jachtas patenka retas – jos privačios. Tad apie prabangą geriau nekalbėkime ir palikime šią sąvoką Lietuvai perspektyvoje, kai ji taps prabangos šalimi. Dabar gi jei ir gaus biudžetas įplaukų, jos bus nepamatuojamai mažesnės už moralinį nuostolį, kokį toks apmokestinimas sukels.

Ir trečia. “Lakmuso popierėlis”. Kaip atpažinti teisingus ir neteisingus mokesčius. Mokesčiais reikia ne plėšikauti, o reguliuoti. Todėl pirmas ir teisingas būdas nustatyti ar mokestis turi teisę gyventi – įvertinimas:

1. Ar mokestis galioja visai bendruomenei arba kokiam nors bendruomenės sluoksniui, aiškiai ir suprantamai apibrėžiamam? (PVM, akcizai, pajamų ir pelno mokesčiai privalomi visiems be išimčių ir apie juos niekas nekvestionuoja)
2. Kokią naudą mokestis duoda visai bendruomenei. Ne atskirai jos daliai (kaip dabar bandytas sukurti prabangos mokestis – skirtas tam, kad būtų iš ko mokėti pensijas), o visiems. Tai gali būti gerėjanti ekologinė situacija, šiuolaikinių technologijų diegimas, energijos resursų apsauga, išsimokslinimas, ateities vizija ir t.t., bet ne perskirstymas, kaip pagrindinis tikslas.

Jeigu tik nėra atsakymų į šiuos du klausimus – yra didelė tikimybė, kad mokestis yra sukuriamas tam, kad dangstyty valdymo nekompetenciją. Tad, kuo daugiau tokių “miglotų” mokesčių, tuo mažesnė valdžios kompetencija.

Valdžia visų pirma turi tarnauti žmonėms, o ne vienus uzurpuoti o kitus šildyti, nes pati yra nepajėgi suprasti valdomo objekto. Kiekvienas žmogus – tai atskiras atvejis, o valdžia viena – ji negali pažinti visų, todėl valdo vadovaudamasi stereotipais. Tad, kaip bevaldydama, valdžiai lemta klysti tais atvejais, kada ji bando tarnauti bendruomenės grupėms, o ne visai bendruomenei.

Artūras Dovydenas
www.buriavimomokykla.sailing.lt
Vilnius

P.S. 2012-01-04. Ir dar. Akmenėlis į Centrinio Banko (ar Reinoldijaus Šarkino vadovavimo) daržą – monetarinę politiką. Esu pastebėjęs vieną dalyką – kuo stipresnė ekonominiu atžvilgiu šalis – tuo stambesnė nacionalinė valiuta. Ir atvirkščiai. Taigi, pririšimas mūsų nacionalinės valiutos prie Dolerio (pradžioje), o paskui prie Euro – tai grynų gryniausias nonsensas tokio išsivystymo lygio šaliai, kaip Lietuva. Ar taip norėta ekonominius svyravimus absorbuota svetimų smegenų pagalba, ar norėta nieko neveikti negalvoti ir laukti savaimė įvykstančių dalykų – nesuprasi. Bet kokiu atveju, peršasi mintis, kad buvo manyta, jog Amerikos, o vėliau Europos Sąjungos finansininkai protingesni – jie išsuks iš bėdų. Nenorėta gyventi savo galva. Gal ir gerai buvo, kol gyvenome su Doleriu. Amerikiečiai greitai susizgribo ir sugebėjo sumažinti dolerio kursą tuo pagyvindami savo eksportą, užtikrindami darbo vietas ir nemažindami vartojimo šalies viduje. Kol nesmogė kita finansinė bankininkystės liga –

perskolinimai ir fiktyvių pinigų atsiradimas rinkoje. Bet mes tuo metu jau perbėgome į kitą “politinę partiją” (kas būdinga Lietuvoje – bėgioti iš vienos partijos į kitą). Įsivedėme Eurą. Bent jau faktiškai taip gavosi, nors tas Eurą Lietuvoje ir vadinamas Litu. Bet Lito kursas pasaulinių valstybių atžvilgiu svyruoja tik tiek, kiek svyruoja Eurą. Ir dabar jau Lietuva turi šokti pagal stiprių Vakarų Europos valstybių taisykles. Tačiau, jei ten atsiranda 300'000 bedarbių – tai sudaro tik kelis procentinius nuošimčius dirbančių žmonių, o pas mus – kas dešimtas netenka darbo ir “mašina” pradeda lėtinti tempą – stoti. Priedo – laisvas išvažiavimas, kuris leido žmonėms greitai išspręsti savo pirmos būtinybės problemas (t.y. stogą, maistą ir pinigus). O valstybė liko prie suskilusios geldos, nes kaip ta bobutė – visko labai norėjo, norėjo būti Vakarų Europa ir tuoj pat. Vienu žodžiu – monetarinė politika, arba Lito pririšimas prie svetimoms stiprios valstybės valiutos (o ne prie valiutų krepšelio, tegu ir pasiturinčių valstybių, bet kelių tipų, o ne vienos), ir davė būtent tokią nelanksčią situaciją, kai mūsų valstybė negali pati savarankiškai reguliuoti savo ekonomikos, t.y. yra priklausoma nuo svetimų valstybių monetarinės politikos. Kitaip sakant, Lito pririšimu Lietuva pati save atidavė į kitų valstybių priklausomybę.

Man neatrodo, kad esu Euro skeptikas, nes aš esu Euro skeptikas. Na ir kas, kad politiškai galime būti Euro sąjungoje, bet su Euro įvedimu ir visų ES reikalavimų vykdymu dėl bendros prekybos erdvės ir akcizų tapsime dar biednesne valstybe, nes jos žmonės taps biednesni. Tą dieną, kai bus įvestas Eurą, galėsime švęsti kaip dieną, kai nusiritome 10 metų atgal ir tapome 3 kartus skurdesni nei buvome vakar. Šioje situacijoje valiutų krepšelis yra ta monetarinės politikos kryptis, kuri gali padėti silpnam profesine ir pilietine prasme Centriniam Bankui priimti teisingus sprendimus, o Valstybei – pakelti šalies gyventojų gerbūvį ir vartojimą, o tuo pačiu ir biudžeto surinkimą. Bet jei nepasitikime net savo protiniais sugebėjimais ir įsivedame Eurą, tai iš karto priklausome nuo kitų “darbdavių” norų ir politikos, tai ko stebimės, kad žmonės išvažiuoja iš šalies, emigruoja? O emigracija – tiesioginė biudžeto problemų sudėtinė dalis. Išėina, kad vyriausybė pati nenori išspręsti biudžeto problemų, jei skatina biudžeto deficito priežastis progresuoti. Arba, esama vyriausybė nesupratimą – “kas darosi aplinkui ir kodėl”